

การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์การเก็บรักษาเภสัช 5 ตามหลักพระพุทธศาสนา*

THE DEVELOPMENT OF PRODUCTS MODEL FOR PRESERVATION OF 5 KINDS OF MEDICINE ACCORDING TO BUDDHIST PRINCIPLES

ดวงเพชร สมศรี

Toungpetch Somsri

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: patchlada_@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างนวัตกรรมการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์การเก็บรักษาเภสัช 5 ตามหลักพระพุทธศาสนา โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง 8 รูป/คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มนักวิชาการด้านโภชนาการ 2) กลุ่มพระวิปัสสนาจารย์ และ 3) กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจ และการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในกระบวนการทดลองผลิตเพื่อการวิจัย นำข้อมูลมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปผลการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์การเก็บรักษาเภสัช 5 ตามหลักพระพุทธศาสนา ได้นวัตกรรมใหม่ที่เป็นผลิตภัณฑ์ 5 รูปแบบ ได้แก่ 1) ผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งสกัดในแคปซูลนิ่ม 2) ผลิตภัณฑ์เนยชั้นสกัดอัดเม็ดบรรจุห่อรูปทรงสี่เหลี่ยม 3) ผลิตภัณฑ์เนยใสสกัดอัดแท่งบรรจุห่อรูปทรงยาวรี 4) ผลิตภัณฑ์น้ำมันงาสกัดในแคปซูลนิ่ม และ 5) ผลิตภัณฑ์น้ำอ้อยบริสุทธิ์อัดเม็ดรูปทรงกลมพิมพ์ลาย ที่มีความโดดเด่น ทันสมัย ถูกหลักอนามัย มีการควบคุมความหวานของน้ำผึ้ง น้ำอ้อย ควบคุมปริมาณเนยชั้น เนยใส และน้ำมันงาต่อหน่วยบริโภคตามหลักโภชนาการที่จำเป็นต่อร่างกาย มีสรรพคุณ บำรุงสุขภาพ ป้องกันการขาดสารอาหาร ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัยนี้ เป็นการพัฒนารูปแบบการเก็บรักษาเภสัช 5 ด้วยกระบวนการผลิตทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตามหลักการทางโภชนาการอาหารและยาให้สอดคล้องตามหลักพระพุทธศาสนาที่แตกต่างจากเดิมและมีคุณภาพดี มีความเหมาะสมกับความต้องการต่อหน่วยการบริโภค ได้ภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ที่มีความทันสมัย น่าสนใจสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการบริโภคเป็นเภสัชเพื่อบำบัดรักษาสำหรับพระสงฆ์ สามเณร แม่ชี ผู้ปฏิบัติธรรมถือศีล 8 ศีล 10 และบุคคลทั่วไป สามารถนำผลิตภัณฑ์เผยแพร่ออกสู่ตลาดในเชิงพาณิชย์ได้อย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: การพัฒนา, รูปแบบผลิตภัณฑ์, การเก็บรักษา, เภสัช 5, หลักพระพุทธศาสนา

* Received 15 November 2020; Revised 19 January 2021; Accepted 19 January 2021

Abstract

The Objectives of this research article were to create innovation of product design development to preserve 5 kinds of medicines according to Buddhist Principles. A sample group was 8 months/ persons. The sample group was divided into 3 subgroups. There was 1) an academic group of nutrition 2) the Vipassana Chan group and 3) a group of business entrepreneur. The data of participatory observation with an experimental production process for the research were analyzed, synthesized and summarized. The results of the research showed that the product design development to preserve 5 kinds of medicine according to Buddhist Principles got new innovations of 5 product forms including 1) honey products extracted in soft capsules 2) condensed, extracted pellets, packaged butter products in square shape 3) ghee products with extraction packaged in an elliptical wrapped shape 4) sesame oil extracted in soft capsules and 5) pellets of pure sugar cane juice product packed by round printed shape including outstanding, modern and hygienic. The sweetness of honey was controlled. The sugar cane juice controlled the amount of condensed butter, ghee and sesame oil per serving according to the principles of essential nutrition to a body. It had health nourishing properties and prevented nutritional deficiencies. Benefits from this research were the development of the storage forms for the 5 kinds of medicines used scientific and technological production process. The medicines were followed principles of nutrition, food and medicine in accordance with difference from original Buddhism principles and of good quality. It was suitable for the needs per consumption. The image of the product was modern, and interesting. It could be used for consumption as medicines or treatment for monks, novices, nuns, dharma practitioners, 8 and 10 precepts, and the general public. The product design development to preserve 5 kinds of medicine was able to bring to the commercial market in a concrete way.

Keywords: The Development, Products Design, Preservation, 5 Kinds of Medicine, Buddhist Principles

บทนำ

หลายคนมักคิดว่า ภิกษุจะฉันได้แค่ก่อนเวลาเพล (ก่อนเที่ยงวัน) แต่จริง ๆ แล้ว ในพระวินัยปิฎก หมวด มหาวรรค บทที่ 6 เกสัชขันธ์กะ (ว่าด้วยเรื่องยาตลอดจนเรื่องกับปิยะ อภัยปิยะ และกาลิกทั้ง 4) กล่าวไว้ว่า กาลิก เนื่องด้วยกาล, ขึ้นกับกาล, ของอันจะกลืนกินให้ ล่วงลาคอเข้าไปซึ่งพระวินัยบัญญัติให้ภิกษุรับเก็บไว้และฉันได้ภายในเวลาที่กำหนด จำแนกเป็น 4 อย่าง คือ 1) ยาวกาลิก รับประเคนไว้ และ ฉันได้ช่วงเวลาเข้าถึงเที่ยงของวันนั้นเช่น ข้าว ปลา เนื้อ ผัก ผลไม้ ขนมต่าง ๆ 2) ยามกาลิก รับประเคนไว้ และฉันได้ชั่วโมงหนึ่งกับคืนหนึ่ง คือ ก่อนอรุณของวันใหม่ ได้แก่ ปานะ คือ น้ำคั้นผลไม้ที่ทรงอนุญาต 3) สัตตาทกาลิก รับประเคนไว้และฉันได้ภายในเวลา 7 วัน ได้แก่ เกสัชทั้งห้า คือ เนยใส เนยข้น น้ำมัน น้ำผึ้ง น้ำอ้อย 4) ยาวชีวิก รับประเคนแล้ว ฉันได้ตลอดไปไม่จำกัดเวลา ได้แก่ของที่ใช้ปรุงเป็นยา นอกจาก กาลิก 3 ข้อต้น (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2555)

เนื่องด้วยพระสงฆ์จะต้องปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด จึงเป็นที่ทราบ อยู่แล้วว่าพระสงฆ์มีฐานะความเป็นอยู่ที่แตกต่างไปจากพุทธศาสนิกชนทั่วไป ทั้งนี้ ในการ กำหนดนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในปัจจุบัน ถือเป็นนโยบายที่แสดงให้เห็นถึง ความมุ่งมั่น และความต้องการของภาครัฐในการที่จะพยายามปรับปรุงโครงสร้างระบบ เศรษฐกิจให้นำไปสู่การขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (พระราชมารยา, 2562) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเกิด แรงบันดาลใจว่าเมื่อสามารถดำเนินการตามนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศตามที่ได้ กล่าวไปแล้วนั้น จะสามารถสร้างศรัทธาในการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้มั่นคงอย่างยั่งยืน ด้วยการสร้างนวัตกรรมใหม่ให้เกิดขึ้นแก่วงการพระพุทธศาสนาอย่างเป็นรูปธรรมได้

จากการศึกษาวิจัยที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้เคยการศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบ ผลิตรักษารักษาเนื้อผ้าและเนยข้นตามหลักพระพุทธศาสนา (ดวงเพชร สมศรี, 2559) ทำให้เกิดองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ซึ่งถือเป็นโอกาสแห่งการต่อยอดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนา รูปแบบของผลิตรักษารักษาเนื้อผ้าและเนยข้นใหม่ โดยใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์มาบูรณาการให้ สอดคล้องกับหลักทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในคัมภีร์ตามพุทธบัญญัติพระวินัยปิฎก ว่าด้วย พระพุทธรูปทรงอนุญาตเกสัช 5 อย่าง ไว้สำหรับการบำบัดบรรเทาอาการอาพาธของพระสงฆ์ ให้สามารถฉันเกสัชได้ทั้งในกาลและในเวลาวิกาล นับได้ว่าเป็นการสร้างนวัตกรรมการคิดนอก กรอบที่เกิดขึ้นใหม่แก่วงการพระพุทธศาสนา อันจะทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้มีความ น่าสนใจมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าจะเป็นความคิดนอกกรอบ แต่ก็ต้องรักษาพระธรรม วินัยอันเป็นศาสนาของพระพุทธศาสนาเอาไว้อย่างมั่นคง จากแนวคิดของพระพรหมบัณฑิต ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาองค์กรพระพุทธศาสนาเพื่อนำพาสังคมสันติสุขอย่างยั่งยืนในการมี แนวความคิดนอกกรอบนั้น ต้องไม่นอกพระธรรมวินัยที่เป็นการพัฒนาตนให้เกิดความรู้ ความชำนาญ เชี่ยวชาญหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเพื่อบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ได้ อย่างลงตัวและน่าสนใจ

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์การเก็บรักษาเภสัช 5 ตามหลักพระพุทธศาสนา โดยศึกษาวิจัยเชิงนวัตกรรมด้วยการใช้เทคโนโลยีการออกแบบและการผลิตผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานตามหลักโภชนาการอย่างถูกต้องและมีเอกลักษณ์ที่ทันสมัยตามหลักพระธรรมวินัยบัญญัติว่าด้วยการรับประเคน การฉัน และการเก็บรักษาเภสัชตามหลักพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพระไตรปิฎก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างนวัตกรรมการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์การเก็บรักษาเภสัช 5 ตามหลักพระพุทธศาสนาให้มีคุณภาพได้มาตรฐานถูกต้องตามหลักโภชนาการ อันจะเป็นปัจจัยเกื้อกูล อำนวยความสะดวกต่อพระสงฆ์ ได้ใช้ประโยชน์เป็นเภสัชเพื่อการบำรุงสุขภาพและการบำบัดบรรเทาอาการอาพาธได้โดยไม่อาบัติ นอกจากนี้ยังสามารถนำแนวคิดที่ได้จากการวิจัยนี้ไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์สู่ผู้ประกอบการเชิงพาณิชย์เพื่อตอบสนองความต้องการที่เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของผู้บริโภคต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสร้างนวัตกรรมการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์การเก็บรักษาเภสัช 5 ตามหลักพระพุทธศาสนา

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาภาคเอกสารและภาคสนาม มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาประเด็นและปัญหาการวิจัย เพื่อให้ได้หัวข้องานวิจัยที่ต้องการศึกษาและประเด็นสำคัญที่ต้องการศึกษาตามกรอบการวิจัยที่ได้กำหนดไว้

ขั้นที่ 2 ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เรื่องการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ในการเก็บรักษาเภสัช 5 ตามหลักพระพุทธศาสนา เพื่อนำไปพัฒนากรอบแนวคิดเพื่อการวิจัยและตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ขั้นที่ 3 สร้างกรอบแนวคิดเพื่อการวิจัย เพื่อใช้ในการกำหนดขอบเขตงานวิจัยและปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์การเก็บรักษาเภสัช 5 ตามหลักพระพุทธศาสนา

ขั้นที่ 4 ออกแบบการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสังเกตการณ์และสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์พัฒนาแบบสัมภาษณ์สำหรับเก็บข้อมูลเชิงลึกเพื่อการวิจัย

ขั้นที่ 5 การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญมีวิธีการดังนี้ 1) เลือกจากผู้เชี่ยวชาญทางโภชนาการ 2) เลือกจากกลุ่มพระวิปัสสนาจารย์ ผู้ที่มีประสบการณ์เคยรับประเคนยา และมีเภสัชครอบครองไว้ 3) เลือกจากกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจขนาดย่อม SMEs ที่เกี่ยวข้องกับการผลิตผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi

Structure Interview) ในการเก็บข้อมูลจากผู้ร่วมวิจัยที่เป็นผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์การเก็บรักษาเกสร 5 ตามหลักพระพุทธศาสนา

ขั้นที่ 6 วิเคราะห์ผลและประมวลผล โดยใช้หลักการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย หลักการสร้างนวัตกรรมการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์การเก็บรักษาเกสร 5 ตามหลักพระพุทธศาสนา ได้ดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งสกัดในแคปซูล

1.1 เลือกใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ เป็นน้ำหวานที่แมลงผึ้งผลิตจากเกสรดอกไม้ที่เก็บสะสมไว้

1.2 นำเข้าสู่กระบวนการทดลองผลิตโดยใช้เทคโนโลยีการผลิต สกัดความหวานของน้ำตาลในน้ำผึ้งออก 30%

1.3 นำน้ำผึ้งที่ผ่านการสกัดความหวานของน้ำตาลออกแล้ว มาบรรจุในแคปซูลนี้

1.4 นำน้ำผึ้งสกัดในแคปซูลนี้มาบรรจุในขวดสีชาทึบแสงปิดสนิทที่ออกแบบป้องกันความชื้นและสารปนเปื้อน

1.5 ผ่านการฆ่าเชื้อ และตรวจสอบคุณภาพทุกขั้นตอนแล้ว

1.6 ปิดฉลากข้างขวด ระบุวัน/เดือน/ปีที่ผลิต, วันหมดอายุ, สรรพคุณ, วิธีใช้, คุณค่าทางโภชนาการต่อหนึ่งหน่วยบริโภค ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์คุณค่าทางโภชนาการต่อหนึ่งหน่วยบริโภค ผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งสกัดในแคปซูล

คุณค่าทางโภชนาการหนึ่งหน่วยบริโภค 1.5 g	
พลังงาน	304 kcal
ฟรุกโทส	38.2%
กลูโคส	31.3%
มอลโทส	7.1%
ซูโครส	1.3%
น้ำ	17.2%
น้ำตาลที่สูงกว่า	1.5%
เกลือ	0.2%
อื่น ๆ /ไม่กำหนด	3.2%

จากตารางที่ 1 อธิบายได้ว่า น้ำผึ้งสกัดในแคปซูล มีส่วนผสมของสารประกอบอื่น ๆ เจือปนอยู่คุณค่าทางโภชนาการต่อหนึ่งหน่วยบริโภค 1.5 กรัม ให้พลังงาน 304 กิโลแคลอรี มีสารประกอบหลายชนิดในปริมาณเล็กน้อย ซึ่งคาดกันว่าทำหน้าที่เป็นสารต้านอนุมูลอิสระ พลังงาน 304 kcal ฟรุทโทส 38.2% กลูโคส 31.3% มอลโทส 7.1% ซูโครส 1.3% น้ำ 17.2% น้ำตาลที่สูงกว่า 1.5% เกลือ 0.2% และอื่น ๆ /ไม่กำหนด 3.2% รวมถึงโครซีน ฟิโนแบคทีซิน วิตามินซี คาตาเลส และฟิโนแซมบริน องค์ประกอบที่เจาะจงของน้ำผึ้งแต่ละกลุ่มนั้นขึ้นอยู่กับดอกไม้ที่ผึ้งใช้ผลิตน้ำผึ้ง ทั้งนี้มีค่าดัชนีน้ำตาลอยู่ระหว่าง 31 ถึง 78 แล้วแต่ชนิด น้ำผึ้งมีความหนาแน่นราว 1.36 กิโลกรัมต่อลิตร (หนาแน่นกว่าน้ำราว 36%) สารทำให้เกิดเจล (เจลาติน ชนิดรับประทานได้) น้ำผึ้งสกัดมีผิวสัมผัสเป็นของเหลวเหนียวข้นสีน้ำตาลอ่อน มีกลิ่นน้ำผึ้งเล็กน้อย รสหวานจัด มีลักษณะคงรูปไม่คืนตัว เมื่อบรรจุในแคปซูลชนิดนี้ม จะมีความยืดหยุ่นเก็บรักษาไว้ได้นาน มีสรรพคุณ: บำรุงสุขภาพ, ป้องกันการขาดสารอาหาร

2. ผลิตภัณฑ์เนยชั้นสกัดบรรจุห่อ

2.1 เลือกใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ เป็นน้ำมันวัวแท้

2.2 นำเข้าสู่กระบวนการทดลองผลิตโดยใช้เทคโนโลยีการผลิต ทำให้เกิดการแข็งตัวจับเป็นก้อน

2.3 นำมาตัดเป็นชิ้นสี่เหลี่ยมมาบรรจุห่อกระดาษพิมพ์ลาย มีสลักให้ดึงเพื่อสะดวกในการแกะออก

2.4 นำเนยชั้นสกัดบรรจุใส่กล่องปิดสนิทที่ออกแบบป้องกันความชื้นและสิ่งปนเปื้อน

2.5 ผ่านการฆ่าเชื้อ และตรวจสอบคุณภาพทุกขั้นตอนแล้ว

2.6 ปิดฉลากข้างกล่อง ระบุวัน/เดือน/ปีที่ผลิตและวันหมดอายุ, สรรพคุณ, วิธีใช้, คุณค่าทางโภชนาการต่อหนึ่งหน่วยบริโภค ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์คุณค่าทางโภชนาการต่อหนึ่งหน่วยบริโภคผลิตภัณฑ์เนยชั้นสกัดบรรจุห่อสูตรเนยวัวแท้

คุณค่าทางโภชนาการต่อหนึ่งหน่วยบริโภค 21g	
พลังงานทั้งหมด	70 kcal
พลังงานจากไขมัน	45% ของปริมาณที่แนะนำต่อวัน
ไขมันทั้งหมด 5g	8%
ไขมันอิ่มตัว g	0%

จากตารางที่ 2 อธิบายได้ว่า เนยชั้นสกัดบรรจุห่อ มีส่วนผสมของสารประกอบอื่น ๆ เจือปนอยู่เล็กน้อย มีคุณค่าทางโภชนาการต่อหนึ่งหน่วยบริโภค 21 กรัม ให้พลังงานทั้งหมด 70 กิโลแคลอรี มีพลังงานจากไขมัน 45% ของปริมาณที่แนะนำต่อวัน มีไขมันทั้งหมด 5 กรัม 8% ไขมันอิ่มตัว 0% เนยชั้นสกัดมีเนื้อสัมผัสเรียบเนียนนุ่ม มีความยืดหยุ่นปานกลาง มีกลิ่นเนย

เล็กน้อย รสเค็ม มันเล็กน้อย มีสีเหลืองอ่อน มีความชื้นต่ำ มีลักษณะคงรูปไม่คืนตัว เมื่อบรรจุในห่อกระดาษทึบแสง จะเก็บได้ในอุณหภูมิปกติ เก็บรักษาไว้ได้นาน มีสรรพคุณ: บำรุงสุขภาพ, ป้องกันการขาดสารอาหาร

3. ผลลัพธ์เนยใสสกัดบรรจุห่อ

3.1 เลือกใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ เป็นน้ำมันวัวแท้ที่ลอยตัวอยู่ชั้นบน

3.2 นำเข้าสู่กระบวนการทดลองผลิตโดยใช้เทคโนโลยีการผลิต ทำให้เกิดการแข็งตัวจับเป็นก้อน

3.3 นำมาตัดเป็นแท่งสี่เหลี่ยมยาว บรรจุห่อพลาสติกแข็งใส มีรอยบุ เพื่อสะดวกในการแกะออก

3.4 นำเนยใสสกัดบรรจุใส่กล่องปิดสนิทที่ออกแบบป้องกันความชื้นและป้องกันสิ่งปนเปื้อน

3.5 ผ่านการฆ่าเชื้อ และตรวจสอบคุณภาพทุกขั้นตอนแล้ว

3.6 ปิดฉลากข้างกล่อง ระบุวัน/เดือน/ปีที่ผลิตและวันหมดอายุ, สรรพคุณ, วิธีใช้, คุณค่าทางโภชนาการต่อหนึ่งหน่วยบริโภค ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์คุณค่าทางโภชนาการต่อหนึ่งหน่วยบริโภคผลิตภัณฑ์เนยใสสกัดบรรจุห่อสูตรเนยวัวแท้

คุณค่าทางโภชนาการต่อหนึ่งหน่วยบริโภค 21g	
พลังงานทั้งหมด	70 kcal
พลังงานจากไขมัน	45% ของปริมาณที่แนะนำต่อวัน
ไขมันทั้งหมด 5g	8%
ไขมันอิ่มตัว_g	0%
ไขมันไม่อิ่มตัวเชิงซ้อน_g	ไขมันไม่อิ่มตัวเชิงซ้อน_g
ไขมันทราน Fat 0g	0 g
คอเลสเตอรอล_mg	0%
โพแทสเซียม_mg	0%
คาร์โบไฮเดรตทั้งหมด 1g	0%
ใยอาหาร_g	0%
น้ำตาล_g	0%
โปรตีน 4g	8%
แคลเซียม	10%

จากตารางที่ 3 อธิบายได้ว่า เนยใสสกัดบรรจุห่อ มีส่วนผสมของสารประกอบอื่น ๆ เจือปนอยู่เล็กน้อย มีคุณค่าทางโภชนาการต่อหนึ่งหน่วยบริโภค 21 กรัม ให้พลังงานทั้งหมด 70 กิโลแคลอรี มีพลังงานจากไขมัน 45% ของปริมาณที่แนะนำต่อวัน มีไขมันทั้งหมด 5 กรัม 8% ไขมันอิ่มตัว 0% ไขมันทราน คอเลสเตอรอล โพแทสเซียม คาร์โบไฮเดรต ใยอาหาร

น้ำตาล 0% โปรตีน 4 กรัม 8% แคลเซียม 10% ทั้งนี้ ร้อยละของปริมาณสารอาหารแนะนำให้บริโภคต่อวันสำหรับคนไทยอายุตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป โดยคิดจากความต้องการพลังงานวันละ 2,000 กิโลแคลอรี เนยใสสกัดมีเนื้อผิวสัมผัสเรียบเนียนนุ่ม มีความยืดหยุ่นกว่าเนยข้น มีรสจืด มันเล็กน้อย มีกลิ่นเนยไม่แรง มีสีขาวครีมอ่อน มีความชื้นต่ำ มีลักษณะคงรูปไม่คืนตัว เมื่อบรรจุในวัสดุพลาสติกแข็งโปร่งแสง จะเก็บได้ในอุณหภูมิปกติ เก็บรักษาไว้ได้นาน มีสรรพคุณ: บำรุงสุขภาพ, ป้องกันการขาดสารอาหาร

4. ผลิตภัณฑ์น้ำมันสกัดในแคปซูล

4.1 เลือกใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ เป็นน้ำมันที่สกัดจากเมล็ดงา

4.2 นำเข้าสู่กระบวนการทดลองผลิตโดยใช้เทคโนโลยีการผลิต สกัดน้ำมันออกจากเมล็ดงาบริสุทธิ์

4.3 นำน้ำมันที่สกัดได้ มาบรรจุในแคปซูลนิ่ม

4.4 นำน้ำมันสกัดในแคปซูลนิ่มบรรจุในขวดสีขาทึบแสงปิดสนิทที่ออกแบบป้องกันความชื้นและสิ่งปนเปื้อน

4.5 ผ่านการฆ่าเชื้อ และตรวจสอบคุณภาพทุกขั้นตอนแล้ว

4.6 ปิดฉลากข้างขวด ระบุวัน/เดือน/ปีที่ผลิตและวันหมดอายุ, สรรพคุณ, วิธีใช้, คุณค่าทางโภชนาการต่อหนึ่งหน่วยบริโภค ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์คุณค่าทางโภชนาการต่อหนึ่งหน่วยบริโภคผลิตภัณฑ์น้ำมันงาสกัดในแคปซูลนิ่ม

คุณค่าทางโภชนาการของน้ำมันงาต่อหนึ่งหน่วยบริโภค 1.5 g	
พลังงานทั้งหมด	88 kcal
ไขมันทั้งหมด	45-47%
โปรตีน	16-33%
คาร์โบไฮเดรต	18-20%
กรดไขมันไม่อิ่มตัว	กรดลิโนเลอิก แมกนีเซียม ทองแดง สังกะสี ลิกแนน เหล็ก แคลเซียม ฟอสฟอรัส โพแทสเซียม วิตามินอี เซซามิน เซซาโมลิน ออกซาเลต

จากตารางที่ 4 อธิบายได้ว่า น้ำมันงาสกัดในแคปซูล มีส่วนผสมของสารประกอบอื่น ๆ เจือปนอยู่เล็กน้อย มีคุณค่าทางโภชนาการต่อหน่วยบริโภค 1.5 กรัม ให้พลังงานทั้งหมด 88 กิโลแคลอรี มีไขมันทั้งหมด 45 - 47% โปรตีน 16 - 33% คาร์โบไฮเดรต 18 - 20% กรดไขมันไม่อิ่มตัว ได้แก่ กรดลิโนเลอิก แมกนีเซียม ทองแดง สังกะสี ลิกแนน เหล็ก แคลเซียม ฟอสฟอรัส โพแทสเซียม วิตามินอี เซซามิน เซซาโมลิน ออกซาเลต น้ำมันงาสกัดมีรูปแบบบรรจุอยู่ในแคปซูลใส เป็นรูปแบบที่มีการใช้กันอย่างแพร่หลายในผลิตภัณฑ์เสริมอาหารมีความง่ายต่อการกลืน สามารถแตกตัวอย่างรวดเร็ว ทนต่อความร้อนและอุณหภูมิปกติ น้ำมันงาสกัด

ในแคปซูลมีเนื้อผิวสัมผัสเป็นของเหลวใส สีขาว มีความหนืดเล็กน้อย รสจืด มัน กลิ่นไม่แรง มีความชื้นต่ำ มีลักษณะคงรูปไม่คืนตัว เมื่อบรรจุในแคปซูลนี้จะมีขนาดพอดีกับแคปซูลได้ นาน มีสรรพคุณ: บำรุงสุขภาพ, ป้องกันการขาดสารอาหาร

5. ผลิตภัณฑ์น้ำอ้อยอัดเม็ด

5.1 เลือกว่าใช้วัตถุดิบจากธรรมชาติ เป็นน้ำหวานที่ได้จากลำต้นของต้นอ้อยสด

5.2 นำเข้าสู่กระบวนการทดลองผลิตโดยใช้เทคโนโลยีการผลิต ผ่านกระบวนการเคี้ยวจนแตกผลึกเป็นของแข็ง

5.3 นำมาอัดเม็ดด้วยแม่พิมพ์หลายต่าง ๆ

5.4 นำน้ำอ้อยอัดเม็ดมาบรรจุใส่กล่องปิดสนิทที่ออกแบบป้องกันความชื้น และป้องกันสิ่งปนเปื้อน

5.5 ผ่านการฆ่าเชื้อ และตรวจสอบคุณภาพทุกขั้นตอนแล้ว

5.6 ปิดฉลากข้างกล่อง ระบุวัน/เดือน/ปีที่ผลิตและวันหมดอายุ, สรรพคุณ, วิธีใช้, คุณค่าทางโภชนาการต่อหนึ่งหน่วยบริโภค ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์คุณค่าทางโภชนาการต่อหนึ่งหน่วยบริโภค ผลิตภัณฑ์ น้ำอ้อยอัดเม็ดพิมพ์ลาย

คุณค่าทางโภชนาการต่อหนึ่งหน่วยบริโภค 28.35 g	
พลังงาน	26.56 kcal
คาร์โบไฮเดรต	27.51 g
น้ำตาล	26.98 g
โปรตีน	0.27 g
ธาตุแคลเซียม	11.23 mg 1%
ธาตุเหล็ก	0.37 mg 3%
ธาตุโพแทสเซียม	41.96 mg 1%
ธาตุโซเดียม	17.01 g 1%

จากตารางที่ 5 อธิบายได้ว่า น้ำอ้อยอัดเม็ด มีส่วนผสมของสารประกอบอื่น ๆ เจือปนอยู่ มีคุณค่าทางโภชนาการต่อหนึ่งหน่วยบริโภค 28.35 กรัม ให้พลังงาน 26.56 กิโลแคลอรี คาร์โบไฮเดรต 27.51 กรัม น้ำตาล 26.98 กรัม โปรตีน 0.27 กรัม ธาตุแคลเซียม 11.26 มิลลิกรัม 1% ธาตุเหล็ก 0.37 มิลลิกรัม 3% ธาตุโพแทสเซียม 41.96 มิลลิกรัม 1% น้ำอ้อยอัดเม็ด มีเนื้อผิวสัมผัสเรียบนุ่มปานกลาง มีสีน้ำตาลแก่ รสหวานกลมกล่อม มีกลิ่นหอมเหมือนน้ำตาลเคี้ยวอ่อน ๆ มีลักษณะคงรูปไม่คืนตัว เมื่อบรรจุในภาชนะปิดสนิท เก็บได้ในอุณหภูมิปกติ เก็บรักษาไว้ได้นาน มีสรรพคุณ: บำรุงสุขภาพ, ป้องกันการขาดสารอาหาร

จากการวิเคราะห์คุณค่าทางโภชนาการต่อหนึ่งหน่วยบริโภคทั้ง 5 ผลิตภัณฑ์นี้ พบว่าการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์การเก็บรักษาเภสัช 5 ตามหลักพระพุทธศาสนา มีความเหมาะสม

สามารถออกแบบการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งสกัดในแคปซูลนํม เนยชั้นสกัดรูปทรงสี่เหลี่ยม เนยใสสกัดรูปทรงแบนเป็นแท่ง นํมนํมสกัดในแคปซูลนํม และนํมอัดเม็ดก้อนกลม พิมพ์ลาย โดยใช้กระบวนการผลิตทางเทคโนโลยีตามหลักการทางโภชนาการอาหารและยา มีคุณสมบัติในการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์อย่างดี มีความสะอาดป้องกันการปนเปื้อน มีความสะดวกในการนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยมาสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมใหม่ ที่ผสมผสานกับทักษะทางเทคโนโลยีให้สอดคล้องกับหลักทางพระพุทธศาสนา เพื่อทำให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีความเหมาะสมกับความต้องการต่อหน่วยการบริโภค ได้ภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ที่มีความทันสมัย น่าสนใจ สามารถพัฒนาเข้าสู่ระบบในเชิงพาณิชย์ได้

อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวคิดผลิตภัณฑ์ พบว่าการสร้างแนวความคิดผลิตภัณฑ์เป็นขั้นตอนเริ่มต้นสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยอาศัยการเข้าถึงความต้องการหรือความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์อย่างแท้จริง การค้นหาความต้องการของผู้บริโภคจำเป็นต้องอาศัยเทคนิคต่าง ๆ การเลือกใช้เทคนิคใดนั้นขึ้นกับการพิจารณาความเหมาะสม เช่น วัตถุประสงค์ในการสำรวจ งบประมาณ ระยะเวลา และความรู้ความเข้าใจในเทคนิคของผู้ดำเนินงาน (วิชัย หลุณยธนาสน์, 2550) จะเห็นได้ว่า การพัฒนารูปแบบและผลิตภัณฑ์การเก็บรักษาเภสัช 5 ตามหลักพระพุทธศาสนา เป็นการสร้างนวัตกรรมที่พิจารณาให้เห็นถึงความสำคัญทางพระธรรมวินัยที่พระสงฆ์ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาที่เกิดจากความเลื่อมใสศรัทธาของชาวพุทธ ด้วยการนำองค์ความรู้จากหลายศาสตร์ ได้แก่ หลักการทางวิทยาศาสตร์ด้านโภชนาการ หลักพุทธศาสตร์ด้านการปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด รวมถึงหลักการผลิตในเชิงพาณิชย์ จึงเป็นการสร้างนวัตกรรมที่มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์การเก็บรักษาเภสัช 5 ตามหลักพระพุทธศาสนาในแง่ของการพัฒนารูปแบบเชิงนวัตกรรมทำให้เกิดการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนานวัตกรรมใหม่ที่มีประสิทธิภาพ (ทวีศักดิ์ เตชะเกรียงไกร, 2562) ดังที่กล่าวไปแล้วว่าต้องอาศัยองค์ความรู้ที่หลากหลายนำมาผสมผสานผ่านกระบวนการผลิตอย่างเป็นระบบที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดผู้เชี่ยวชาญทางโภชนาการได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์การเก็บรักษาเภสัช 5 ว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถทำให้เกิดความปลอดภัยในการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ โดยใช้หลักด้านโภชนาการที่เหมาะสม (วิสิฐ จะวะสิต, 2562) โดยภาพรวมแล้วด้วยรูปแบบของผลิตภัณฑ์ มีความสอดคล้องกับการเก็บรักษาตามหลักการด้านโภชนาการ ซึ่งการเลือกใช้วัสดุที่นำมาเพื่อการเก็บรักษาที่เหมาะสม มีความทันสมัย ได้แก่ ผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งสกัดในแคปซูลนํม ผลิตภัณฑ์เนยชั้นสกัดบรรจุห่อ ผลิตภัณฑ์เนยใสสกัดบรรจุห่อ มีผู้บริโภคร้อยละ 97 ยอมรับผลิตภัณฑ์เค็กเนยสดปราศจาก

กลูเตน (วีระพงศ์ วิรพรัตน์กฤษณ์ และวราภรณ์ วิทยาภรณ์, 2559) น้ำมันงาสกัดในแคปซูลน้ำมันและน้ำอ้อยอัดเม็ดพิมพ์ลายที่ผ่านกระบวนการเคี้ยวจนตกผลึก บรรจุภัณฑ์สามารถป้องกันความชื้นและสิ่งปนเปื้อนได้ดี มีคุณค่าทางอาหารและสรรพคุณทางยา โดยพระสงฆ์สามารถฉันเพื่อบำรุงสุขภาพและบรรเทาอาการอาหาร ในแต่ละครั้งต่อหนึ่งหน่วยบริโภคได้อย่างเหมาะสม (จิรวัดน์ ปรีตกรกุล, 2562)

นอกจากนี้ ผลลัพธ์เกสร 5 ที่ได้จากการวิจัย ยังสอดคล้องกับแนวคิดของพระวิปัสสนาจารย์ ได้ให้ทัศนะไปในทิศทางเดียวกันว่ารูปแบบของผลิตภัณฑ์การเก็บรักษาเกสร 5 (พระครูปลัดเจริญ วฑฺฒโน, 2562) มีความสอดคล้องตามหลักเกสร 5 ที่ปรากฏในพระธรรมวินัย แสดงให้เห็นถึงความสำคัญตามข้อหลักเกสร 5 ว่าด้วย การฉัน การใช้ การเก็บรักษา ทำให้เกิดความเข้าใจในการนำไปใช้แต่ละครั้งอย่างถูกต้อง (พระมหาอุทัย พลเทโว, 2562) นอกจากนี้การพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์การเก็บรักษาเกสร 5 ตามหลักพระพุทธศาสนายังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย อาทิ การพกพาในการเดินทางไปต่าง ๆ เช่น การออกธุดงค์ หรือการปฏิบัติธรรมในสถานที่ปฏิบัติธรรม การปลีกวิเวก เป็นต้น โดยการพัฒนาให้มีรูปแบบที่สะดวกในการนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม ถือได้ว่าเป็นการนำเกสร 5 ที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ มาเสนอในรูปแบบนวัตกรรมทางพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับพระธรรมวินัยอย่างเป็นรูปธรรม (พระปลัดสมภาร สมภาโร, 2562)

การนำผลิตภัณฑ์เกสร 5 ไปพัฒนาเป็นสินค้าออกสู่ตลาดได้นั้น สอดคล้องกับทัศนะของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดย่อม (SMEs) (สุรเดช เอกปัญญาสกุล, 2562) มีความเห็นว่าการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์การเก็บรักษาเกสร 5 มีการวางแผนความคิดอย่างเป็นระบบที่ชัดเจน อาทิ การคำนึงถึงต้นทุนการผลิต สามารถนำสิ่งที่มีอยู่เดิมมาปรับปรุงขึ้นมาใหม่ได้อย่างลงตัว มีการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการผลิตตามมาตรฐานสากล และมีการตรวจสอบคุณภาพการผลิตให้ถูกต้องตามหลักโภชนาการ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ในเทคนิคที่สำคัญเป็นการกำหนดเป้าหมายทิศทางของการพัฒนาผลิตภัณฑ์มีคุณภาพโดยพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีความเหมาะสมกับความจำเป็นและความต้องการของผู้บริโภค (R&D Engineer, 2549) อีกทั้งยังสามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาต่อยอดให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความน่าสนใจสามารถนำไปเผยแพร่ออกสู่ตลาดเพื่อเป็นสินค้าที่มีความสำคัญต่อพระสงฆ์ผู้ใช้ประโยชน์ได้อย่างถูกต้องตามหลักพระธรรมวินัย (ชุดินันท์ สนั่นเสียง, 2562) เป็นการนำเสนอนวัตกรรมใหม่ที่จับต้องได้ สามารถตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของผู้นำไปถวายพระสงฆ์ ซึ่งเป็นผู้ได้รับประโยชน์ได้อย่างดี มีรูปแบบการจัดเก็บรักษาที่เหมาะสม แสดงให้เห็นถึงการพัฒนารูปแบบใหม่ที่ทันสมัย ถือว่าเป็นนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นจากสิ่งที่มีอยู่เดิมให้เป็นสิ่งใหม่ที่ใช้ประโยชน์ได้จริง และสามารถนำไปพัฒนาผลิตภัณฑ์สู่เชิงพาณิชย์เพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนาตามยุคสมัยได้อย่างเหมาะสม (สุรเดช เอกปัญญาสกุล, 2562)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 นวัตกรรมการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์การเก็บรักษาเภสัช 5 ตามหลักพระพุทธศาสนา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผลิตภัณฑ์เภสัช 5 มีคุณค่าทางโภชนาการต่อหนึ่งหน่วยบริโภค ดังนี้ 1) น้ำผึ้งสกัดในแคปซูล 1.5 กรัม ให้พลังงาน 304 กิโลแคลอรี, 2) เนยข้นสกัดบรรจุห่อ 21 กรัม ให้พลังงาน 70 กิโลแคลอรี, 3) เนยใสสกัดบรรจุห่อ 21 กรัม ให้พลังงาน 70

กิโลแคลอรี, น้ำมันงาสกัดในแคปซูล 1.5 กรัม ให้พลังงาน 88 กิโลแคลอรี, และน้ำอ้อยอัดเม็ด 28.35 กรัม ให้พลังงาน 26.56 กิโลแคลอรี มีสรรพคุณ: บำรุงสุขภาพ, ป้องกันการขาดสารอาหาร ด้านกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์ ได้แก่ กลุ่มพระสงฆ์ สามเณร แม่ชี อุบาสก อุบาสิกา ผู้ปฏิบัติธรรมถือศีล 8 ศีล 10, กลุ่มผู้ป่วยที่ควบคุมอาหาร/พระอาพาธ, กลุ่มผู้สูงอายุ, รวมถึงกลุ่มบุคคลทั่วไปทุกเพศทุกวัย ทั้งนี้ ในการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์การเก็บรักษาเภสัช 5 ทั้งชนิด เป็นการนำหลักธรรมคำสอนที่ปรากฏในพระไตรปิฎกออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ที่จับต้องได้ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ประโยชน์ ให้สอดคล้องกับการเก็บรักษาตามหลักโภชนาการอย่างดี การเลือกใช้วัสดุในการเก็บรักษามีความเหมาะสม การออกแบบรูปแบบในการเก็บรักษาเภสัชทั้ง 5 ชนิด ที่มีรูปแบบที่แตกต่างกัน มีคุณค่าทางอาหารและสรรพคุณทางยาที่มีความเหมาะสมสำหรับการฉันของพระสงฆ์ที่มีอาการอาพาธ โดยเน้นให้เห็นถึงคุณค่าทางโภชนาการที่เพียงพอกับการนำไปใช้บริโภคในแต่ละครั้ง ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว โดยแสดงค่าพลังงาน/คุณค่าทางโภชนาการต่อหนึ่งหน่วยการบริโภค เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีประโยชน์มีคุณค่าและความสำคัญต่อพระสงฆ์ที่รับประเคนและสร้างความเชื่อมั่นต่อพุทธศาสนิกชนที่นำมาถวาย ถือเป็นผลิตภัณฑ์อีกทางเลือกหนึ่งที่สามารถนำออกสู่ตลาดในเชิงพาณิชย์เพื่อการสืบทอดหลักการทางพระพุทธศาสนาได้อย่างเป็นรูปธรรม ข้อเสนอแนะ 1) ควรเน้นถึงรูปแบบในการเก็บรักษาที่สามารถทำขึ้นได้ง่าย การสร้างผลิตภัณฑ์ที่มาจากการเลือกใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในธรรมชาติที่มีสรรพคุณทางอาหารและยาเพื่อการพัฒนาต่อยอด 2) ควรจัดอบรม บรรยายให้ความรู้กับผู้สนใจศึกษาโดยเฉพาะ นักเรียน นักศึกษา นิสิต บุคคลทั่วไป พระสงฆ์ สามเณร แม่ชี อุบาสก อุบาสิกา ผู้ปฏิบัติธรรมถือศีล 8 ศีล 10 และบุคคลทั่วไปให้เข้าใจและสามารถนำไปใช้ประโยชน์อย่างแพร่หลายในวงกว้าง 3) ควรจัดตั้งหน่วยงานที่ส่งเสริมดูแลสุขภาพอนามัยเกี่ยวกับเภสัช 5 สำหรับพระสงฆ์ สามเณร แม่ชี อุบาสก อุบาสิกา ผู้ปฏิบัติธรรมถือศีล 8 ศีล 10 เพื่อการปฏิบัติตามพุทธบัญญัติพระวินัยอย่างถูกต้องเคร่งครัด

เอกสารอ้างอิง

- จิรวุฒน์ ปรีตกรกุล. (2562). การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์การเก็บรักษาเภสัช 5 ตามหลักพระพุทธศาสนา. (ดวงเพชร สมศรี, ผู้สัมภาษณ์)
- ชุตินันท์ สนั่นเสียง. (2562). การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์การเก็บรักษาเภสัช 5 ตามหลักพระพุทธศาสนา. (ดวงเพชร สมศรี, ผู้สัมภาษณ์)
- ดวงเพชร สมศรี. (2559). วิถีวัฒนธรรมการเอื้ออาทรของชาวพุทธในสังคมไทย. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ทวีศักดิ์ เตชะเกรียงไกร. (2562). การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์การเก็บรักษาเภสัช 5 ตามหลักพระพุทธศาสนา. (ดวงเพชร สมศรี, ผู้สัมภาษณ์)

- พระครูปลัดเจริญ วฑฒโน. (2562). การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์การเก็บรักษาเกสร 5 ตามหลักพระพุทธศาสนา. (ดวงเพชร สมศรี, ผู้สัมภาษณ์)
- พระปลัดสมภาร สมภาโร. (2562). การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์การเก็บรักษาเกสร 5 ตามหลักพระพุทธศาสนา. (ดวงเพชร สมศรี, ผู้สัมภาษณ์)
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2555). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 23). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติธรรม.
- พระมหาอุทัย พลเทโว. (2562). การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์การเก็บรักษาเกสร 5 ตามหลักพระพุทธศาสนา. (ดวงเพชร สมศรี, ผู้สัมภาษณ์)
- พระราชนิพนธ์. (2562). แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา 2560–2564 การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- วิชัย หุทัยธนาสันติ. (2550). หลักการพัฒนาผลิตภัณฑ์กับรีเวิร์สเอนจิเนียริง. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิสิฐ จະวะสิต. (2562). การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์การเก็บรักษาเกสร 5 ตามหลักพระพุทธศาสนา. (ดวงเพชร สมศรี, ผู้สัมภาษณ์)
- วีระพงศ์ วิรุฬห์ธนภุชงค์ และวราภรณ์ วิทยาภรณ์. (2559). การศึกษาผลของชนิดเนยสดสวนดุสิตและปริมาณแซนแทนที่มีต่อคุณภาพของเค้กเนยสดปราศจากกลูเตนจากแป้งข้าวหอมมะลิ. ใน รายงานวิจัย. โรงเรียนการเรือนมหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- สุรเดช เอกปัญญาสกุล. (2562). การพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์การเก็บรักษาเกสร 5 ตามหลักพระพุทธศาสนา. (ดวงเพชร สมศรี, ผู้สัมภาษณ์)
- R&D Engineer. (2549). R&D of Products เพื่อการแข่งขันทางธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี ไทย-ญี่ปุ่น.